

AV. GÜNEY DİNÇ'İN ARDINDAN*

Mustafa Serdar Çınarlı
Elektrik Mühendisi
mustafa.cinarli@emo.org.tr

Ülkemizde meslek eğitimi ağırlıklı olarak kişinin teknik becerilerinin geliştirilmesi ve iş yapabilirliğinin artırılması olarak kabul görmektedir. Oysa etik değerlerle harmanlanmamış bir eğitim, egemen kesimin, idarenin ya da yatırımcının çıkarlarına hizmet etmekten öteye anlam taşımıyor. Yaptıklarıyla doğanın dönüşümünde görev alan ama toplumsal yarara katkı koymayı hedeflemeyen mimarlar ve mühendisler, kaynaklarımızın ve doğal zenginliklerimizin küçük bir kesimde toplanmasına ve hayatın çoraklaşmasına destek veriyor.

Mühendislik eğitimini bitirerek bu unvanı kullanmaya hak kazananlar etmiş oldukları yeminle “unvanlarının sağladığı yetki ve yüklediği sorumluluğu bilerek, hangi şartlar altında olursa olsun onları ancak iyiye kullanmaya, yurduna ve insanlığa yararlı olmaya” bağlı kalacaklarını bağıtlarlar.

Ülkemizde hakim sınıf ve müteşebbis uzantıları, mühendise başvurma, mühendis çalıştırma olgusunu maliyet unsurunun azaltılmasında bir enstrüman ve mevzuata uygunluğun sağlanmasında gerekli bir imza olarak görme alışkanlığından kurtulamamıştır. Siyasi iktidarın uzun yıllardır bir ekonomi modeli olarak gördüğü yapı sektörünün de bu eğilimde olması kaçınılmaz sonuç olarak karşımıza çıkıyor.

Ülkemizde mühendislerin de yapı üretim sürecinde kontrol disiplinine ciddi anlamda dahil olması İzmirli bir hukuk adamı sayesinde başlamıştır. 1996 yılına kadar “yapı ruhsatlarında fenni mesuliyet” kavramı tam olarak uygulamaya sokulamamıştır. Fenni Mesul ya da Teknik Uygulama Sorumluluğunun (TUS) kamu yanı bir tarafa bırakılarak, ilgili proje müellifinin yaptığı işten dolayı sorumlu olması olarak algılanmıştır. Yapım aşamasında 4 proje

müellifi bulunmakta iken 1 tane teknik uygulama sorumlusunun bulunmasının yeterli olacağı idare tarafından kabul edilmiştir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın bu yaklaşımı Av. Güney Dinç tarafından dava konusu yapılmış ve yapılarda her disiplinin ayrı bir uzmanlık gerektirdiği ve bunun sonucunda her bir uzmanlık dalına ilişkin projenin teknik uygulama sorumluluğunun da söz konusu uzmanlık alanından bir mühendis tarafından üstlenilmesi gerektiği savunulmuştur. Bu mü-

cadele sayesinde yapı üretim sürecinde **Dörtlü TUS** olarak bilinen uygulamanın temeli atılmıştır. Bugün daha sağlıklı ve güvenli yapılarda yaşıyor ve çalışırsak, denetim sürecine daha fazla meslek disiplinin dahil olmasını başlatan bu mücadeleyi öğrenmeliyiz. (Bilgi: Danıştay 6. Dairesi tarafından 28.12.1994 tarih ve 1994/64 E. ve 1994/5094 K. sayılı karar ile yapılarda tek fenni mesul bulunmasına dair uygulama ve bunun dayanağı olan genelgenin iptaline karar verilmiş ve bu karar İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 1995/313 E. ve 1996/938 K. sayılı kararı ile onanmıştır.)

Halk Yararına Denetim

Ruhsat aşamasında idareye sunulması zorunlu olan mimari, statik, elektrik tesisatı ve mekanik tesisatı projelerini hazırlayan mesleklerin üyeleri, bu projelerin hayata geçirilmesinde de kamu yararına eşlik etmeli, yapıların bilime ve fenne uygun yapıldığını denetlemelidir. Bu sorumluluktan kaçılmaz ve devredilemez. Tartışma konusu en fazla bu yükümlülüğünün kamu yararına daha sağlıklı hayata geçirilmesi yönetimi tartışması olabilir. Bu yapıları, konutları, iş yerlerini satın alan kişiler de bilimsel ve teknik denetimlerinin halk yararına yapıldığı bilgisi ve güvencesi ile anayasal haklarını en sağlıklı biçimde kullanırlar.

* Kendisini anma olanağı bulduğum bu yazı için esin olan Hasan Topal'a ve katkı veren Zeki İşlekel'e teşekkür ederim.

Can ve mal güvenliğinin sağlanması sadece ruhsat veren kuruma bırakılmayacak kadar önemlidir.

“Ruhsat organlarının görevi, plan ve projenin imar planına, arsaya uygunluğunu denetlemekle sınırlı değildir. Bunların ayrıca yapılaşma koşul ve kurallarına uygunluğunun da saptanması gerekmektedir. Yanlış bir projeye ruhsat verilmesi, proje müellifinin sorumluluğunu ortadan kaldırmamakta, sorumlular zincirine yeni halkalar eklemektedir.”¹

Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin uzun yıllar hukuk müşavirliği/danışmanlığını da üstlenen Güney Dinç, elinin uzanabildiği tüm oda yayınlarında, katıldığı etkinliklerde, Baro yayınlarında mülk edinme hakkına ve sağlıklı, planlı kentleşmenin bu hakkın kullanımındaki rolüne değinmiştir. Uzmanlarca planlanan ve doğru kentleşme için tanımlanan alanlarda yapılaşma çalışmaları için doğru projeler üretilmeli ve fenne uygun imalatlar yapılmalıdır. Bu nedenle mühendislerin yapım sürecinin denetlenmesinde sorumluluk üstlenmesi zorunludur. Yapıların daha sağlıklı planlanmasının ve yapım süreçlerinin kamusal anlayışla denetlenmesinin önemi onun söylemleriyle daha da ete kemiğe bürünmüş ve meslek odalarının çalışmalarına yön vermiştir.

Yapı denetim süreci başlarken de ömrü çok kısa olan 595 sayılı KHK ve 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu konularında öncelikle TMMOB'yi ardından da kamuyu bilgilendirme ve Anayasaya (siyasi iktidarlar tarafından bağlayıcı kılınan uluslararası antlaşmalar) aykırı mevzuat çalışmalarına karşı mücadelesini sürdürmüştür. Tüm bu mücadelenin temelinde can ve mal güvenliğinin sağlandığının kamusal biçimde ve aleni olarak kayıt altına alınması yatmaktadır.

“Mesleki Çalışmalar Sermaye Sahiplerinin Kazanç Kapısı Olamaz”

En önemli vurgularından bir tanesi de yapı denetim şirketlerinin sermaye şirketi olamayacağı, kesinlikle mimarlık-mühendislik şirketi olması gerekliliğidir. Şirket ortakları içerisinde TMMOB üyelerinin azınlıkta kalması durumunda bilime-teknige-fenne karşı kararların hayata geçirilebilmesinin önü açılmaktadır. “Bu kuruluşlar ancak tüm mühendis ve mimarların katılımıyla kurulabilir. Çünkü onların mesleki çalışmaları sermaye sahiplerinin kazanç kapısı haline getirilemez. Bu Anayasaya aykırıdır.” Mühendisler bunu ondan duydu, bu fikri hayata geçirmeye gayret ettiler, bu uğurda mücadele ettiler.

Bunları dile getirmesinden yıllar sonra bile meslek odaları yapı denetim şirketlerinin TMMOB'ye

kaydolması, sicillerinin de TMMOB tarafından tutulması ile daha sağlıklı kamusal denetimin hayata geçirilmesi ve düzenlemelerin yapılması konularını gündemlerinde tutabilmekte ve üzerine fikirler üretebilmektedir. Sağlıklı ve güvenli yapılarda yaşamak ve çalışmak hepimizin hakkıdır. Bu hakka sahip çıkmak için bilgi birikimini ve deneyimleri kamu yararına kullanmak ve etik değerleri geliştirmek konusunda emeğini esirgememiş bir dava adamını sizlere tanıtmak istedim.

AİHM Başvuruları ve Demokratikleşme

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) bireysel başvuru hakkının kabul edildiği 1988 yılını izleyen süreçte bu kuruluşa Türkiye'den giden ilk başvuruları yaptı. Sargın, Yağcı ve TBKP davaları ile İbrahim İncal, Mehmet Göç, Hasan Balıkcı, Erol Güngör adlarına yürütülen başvurular sonucunda ülkemizdeki insan hakları ihlallerine kaynaklık eden başta Anayasa, TCK, CMUK olmak üzere birçok yasanın değiştirilip yenilenmesini sağladı. Yasal olmayan gözaltı, haksız tutuklama, 1402'likler sorunu, düşüncüyü açıklama ve örgütlenme özgürlüğüne aykırı uygulamalar, işkence, uygun süreleri aşan tutukluluk ve ceza davaları, siyasal partilerin kapatılması, kamulaştırma bedelinin zamanında ödenmemesi, kamu personeline getirilen siyasal ve sendikal yasaklar ile bunlara karşı yargı yolunun kapalı tutulması, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin yapılması, faili meçhul cinayetler gibi çeşitli konularda AİHM tarafından verilen kararlar ülkemizde hukukun demokratikleşmesine katkı sağlamıştır.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi hukuk danışmanı olarak savunmanlığını üstlendiği davalarla İzmir'in “görekemli tarihsel, kültürel ve doğal mirası” korunabilmiş, kıyıların ve kamusal varlıkların yok edilmesini önlenebilmiştir. Eriytrai Antik Kenti ve Bodrum Karada'nın yapılaşmaya açılması engellenmiş, Çiğli Doğal Sit Alanı, Konak Meydanı, Kordonboyu korunabilmiş, Kültürpark ile Havagazı ve Elektrik fabrikaları korunabilmiş, Karşıyaka Öğretmenevi Lokali (Petroccihino Kulüp) yıkılmaktan kurtulabilmiştir.

Yapı alanında yer alan TMMOB'a bağlı meslek odalarının İzmir şubelerinin hukuk danışmanlığı görevlerini üstlenerek, uzun yıllar boyunca ilgili Odaların çalışma programlarının gelişmesine, eşit ve barış içinde bir dünya mücadelelerine katkı sağlayan Av. Güney Dinç'i saygıyla anıyorum. ■

¹ Güney Dinç, Depremler, Mimarlar, Mühendisler ve Hukuk, Mimarlar Odası İzmir Şubesi, 1998 (<http://www.guneydinc.com/makaleler/122.pdf>)